

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਪੀਡਿਤ ਜੇ.

ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਲਾਲ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ 1422.

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) - ਕਲਾ. 311— ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ 1964 (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ (1952)—ਨਿਯਮ 14—ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। 311—ਸਰਕਾਰ—ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ— ਨਵੰਬਰ, 30। ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ-ਸੀ' ਸੇਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਕੀ ਕੋਈ ਡੀ ਨੋਵੋ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ। ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ—ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ—ਕਿਸੇ ਟੀਵੀ-ਰੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ—ਕੀ 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੀ ਰਕਮ—ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠੇ ਵਾਉਚਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਉਣਾ--ਕੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦਾ ਨਿਯਮ 14 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਰੈੱਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 11(1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 1952, ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾ (ਦੰਡ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ

ਨਿਯਮ 14 ਦੀ ਨੰਗੀ ਰੀਡਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਬੰਧਤ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਸ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ cerned ਨੂੰ ਇੱਕ: ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪੜਾਅ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਨਿਯਮ 7(5) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ।

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ 10000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 55 ਜੋ ਉਹ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। "ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਾਚਾਰ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਆਦ "ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ" ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਾਊਚਰ 'ਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਓਵਰਸੀਅਰ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਚਿੱਠ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਰਲਾਲ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਤੱਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਵਾਊਚਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਟਿੰਡਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226/227 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮੈਂਡਮਸ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜੋ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਮਿਤੀ 16 ਪੂਰਵ, 1962, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਰਜਿੰਦਰ ਸੱਚਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਐਮ.ਐਸ. ਪੁਨਵ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜੀਐਫਨੀ ਰਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਪੀਡਿਤ, ਜੇ.—ਇਹ ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਦਾਇਰ ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 16 ਜੁਲਾਈ, 1962 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। , ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ 1951 ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਪਰ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿਸਾਰ-2-ਭਾਖੜਾ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। 1954 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੀ ਬਦਲੀ ਬਿਘਰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਈ। 7 ਸਤੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ, ਰੁ. 55 ਇੱਕ ਹਰਲਾਲ, ਬੇਲਦਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਬਿਗਰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਨੈਵਮੈਂਟ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਹਰਲਾਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਲਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਗਲਤ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ। ਫਤਿਹਾਬਾਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਹਿਸਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੀ।

ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਜਦੋਂ ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੂੰ 27 ਜਨਵਰੀ, 1959 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, II-ਭਾਖੜਾ ਮੇਨ ਲਾਈਨ, ਹਿਸਾਰ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ Qf ਚਾਰਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਹ ਰਕਮ 55. ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਰਖਾਸਤ 2 ਫਰਵਰੀ, 1959 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਪੀਆਂ ਉਸਨੂੰ 6 ਫਰਵਰੀ, 1959 ਤੱਕ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੂੰ 5 ਮਾਰਚ, 1959 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ, ਬਿਗੜ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਗੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 7 ਸਤੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ 10000 ਰੁਪਏ ਲਏ। 55 ਸਤੰਬਰ, 1955 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਹਰਲਾਲ, ਬੇਲਦਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਸਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੱਥ ਦੀ ਰਸੀਦ (ਵਾਉਚਰ ਨੰਬਰ 20, ਮਿਤੀ 7 ਸਤੰਬਰ, 1956) 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। 12 ਸਤੰਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਗਜ਼, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਓਵਰਸੀਅਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚਿੱਠ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ. ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਿੱਠ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਝੂਠੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਵਾਉਚਰ 'ਤੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਫਿਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਜਨਰਲ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਯੂਐਸ ਕੋਹਲੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਘਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 17 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸਤੰਬਰ. 1959, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਾਂਚ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਾਉਚਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 28 ਮਾਰਚ, 1960 ਨੂੰ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮੁਅੱਤਲ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਵਾਧਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਲੰਮੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਈ। 22 ਦਸੰਬਰ, 1960 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। 1952, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਇੱਕ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 25 ਜਨਵਰੀ 1961 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਬੇਕਸੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। , ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 5 ਮਾਰਚ, 1959 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਤਰ 5 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। 1959. ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਸਨ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਉਸਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ 16 ਜੁਲਾਈ, 1962 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ 12 ਸਤੰਬਰ 1962 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਕੀਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰਿਨਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਸੀਸੀਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ, ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰੇ? ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਡੀ ਨੋਵੋ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ:

- (1) ਕਿ ਨੋਟਿਸ, ਮਿਤੀ 22 ਦਸੰਬਰ, 1960, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰਿਨਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ;
- (2) ਕਿ ਸੀਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ;
- (3) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ, ਮਿਤੀ 2 ਫਰਵਰੀ, 1959 ਦੁਆਰਾ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ;

- (4) ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਰੂਲਜ਼, 1952 ਦਾ ਨਿਯਮ 14, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਾੜਾ ਸੀ;
- (5) ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ।

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਉਕਤ ਦੋਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਸਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਯੂ.ਐੱਸ. ਕੋਹਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ, ਨਵੇਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮ, 1952 ਦੇ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ-

“ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਨਿਯਮ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ 11 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਮੁਆਫੀ, ਘਟਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯਮ 7, 8 ਅਤੇ 9 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇ।”

ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਕਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਸੀ

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਵੋਲ. XVIII- (1)] ਭਾਰਤੀ ਕਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟ 657 ਨਿਰਦੇਸ਼, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਰਾਏ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜਨੀਅਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਵਧਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਸਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਬੱਸ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤਜਵੀਜ਼ਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਾਜਬ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸੀਵਿਲ ਆਰਡਰ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਪਾਲਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1392 (ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 8 ਅਕਤੂਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ) ਵਿੱਚ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ, ਨਿਯਮ 7(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੌਥੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ 5 ਮਾਰਚ, 1959 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ 17 ਫਰਵਰੀ, 1959 ਨੂੰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ

ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਫਤਿਹਾਬਾਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਫਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿ ਉਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਵਕੀਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਨਿਯਮ 14 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸੀ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਰਖਾਸਤ ਜਾਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਹ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲ) ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 11(1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 1952, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਧੀ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇੰਕਰੀਮੈਂਟ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਯਮ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ,

Bishambar Lal
v.
The State of
Punjab

ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਇਹ ਉਪ-ਪੈਰਾ (viii) ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁ. 55 ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨੂੰ ਵਾਉਚਰ 'ਤੇ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਦੂਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' ਅਤੇ 'ਜ਼ਾਲਸਾਜ਼ੀ' ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਬੇਈਮਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ 10000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 55, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ

ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਫਾਇਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਵਾਊਚਰ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ 'ਤੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ * ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਓਵਰਸੀਅਰ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਚਿੱਟ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਰਲਾਲ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਤੱਤ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਝੂਠੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਵਾਊਚਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀ. ਆਰ. ਟੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ